

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji 15. decembar - 28. decembar 2023. godine

Sloboda izražavanja

Lažne dojave o bombama na RTS-u

Dve lažne dojave o bombama stigle su na adresu RTS-a u protekle dve nedelje. Prva dojava stigla je 14. decembra, a druga u kojoj je pisalo da će “bomba eksplodirati u 23h” je na mejl adresu RTS-a upućena 19. decembra. Ovo je četvrta lažna dojava o bombi koja je stigla na adresu nacionalnog servisa u proteklih mesec dana, a ovaj zabrinjavajući trend ometa svakodnevni rad zaposlenih. Dosadašnjim radom nadležni nisu uspeali da stanu na put ovoj pojavi, kojoj su pored medija izložene i osnovne i srednje škole širom Srbije.

Obezbeđenje ometalo ekipu N1

Obezbeđenje zgrade u kojoj se nalazi sedište Republičke izborne komisije (RIK) zatražilo je od ekipe N1, koja je posedovala akreditaciju, da napusti objekat. Nakon kraćeg razgovora, ekipi je ipak dozvoljeno da obavi intervju sa narodnim poslanicima Srđanom Milivojevićem i Marinikom Tepić. Ometanje novinara/ki u obavljanju njihovog posla atak je na slobodu izražavanja i pravovremeno, potpuno i tačno informisanje javnosti.

Nepoznata osoba pratila ekipu N1

Nepoznata osoba na motoru je nakon protesta održanog ispred Republičke izborne komisije u sredu 20. decembra, pratila ekipu N1, a potom i kružila oko zgrade u kojoj živi novinarka Žaklina Tatalović. Policija je identifikovala muškarca, a dalje postupanje u ovom slučaju se očekuje od strane tužilaštva. Ovo je još jedan primer zastrašivanja novinara/ki kojima se pod hitno mora stati na put.

Nove pretnje novinarki Isidori Kovačević

Urednica Podrinskih, Isidora Kovačević, ponovo je izložena targetiranju zbog svog nezavisnog, profesionalnog novinarskog rada. Putem društvenih mreža, Isidori je upućena poruka da je treba proterati iz Šapca zbog izjava o načelniku policije iz tog grada koji sedi u prvom redu na mitingu vladajuće stranke. Na pomenutom događaju je, iza načelnika policije, sedeo i jedan od predvodnika huligana i batinaša koji su napali građane/ke Šapca koji su protestovali 2021. godine. Kada je Kovačević pisala o ovom slučaju ona se našla na poternicama širom grada, a suđenje u ovom slučaju i dalje traje. “Izuzetno je teško raditi novinarski posao na lokalno, naročito ako ste žena i ne želite da ćutite”, izjavila je urednica Podrinskih. Činjenica da je od početka godine formirano 73 predmeta u vezi sa napadima na novinare/ke, a od toga je rešeno svega 23, ne uliva mnogo nade u rešavanje slučajeva pretnji usmerenih ka Isidori Kovačević. Institucije imaju dužnost da zaštite novinare/ke, a neuspeh da to učine podrazumeva stoga i snošenje odgovornosti.

Ubačeni leci u dvorište N1

U dvorište N1 ubačeni su leci koje potpisuje konzervativni pokret Naši. Ovoga puta na posteru je “potpisan” i predstavnik pokreta Ivan Ivanović. Na posterima se nalaze slike opozicionih političara Marinike Tepić i Dragana Đilasa, a leci su ubačeni dan nakon protesta ispred Skupštine grada Beograda kada je policija primenila prekomernu silu prema okupljenim građanima/kama.

Novinaru uskraćena mogućnost praćenja konferencije

Na press konferenciji SDA Sandžaka i Građanskog pokreta Sandžaka (GPS) onemogućeno je prisustvo novinaru Senadu Senku Župljaninu. Kao razlog za ovakvo postupanje sekretar SDA Sandžaka naveo je nemogućnost da novinaru garantuje bezbednost i zbog straha od potencijalnih negativnih reakcija. Nedopustivo je da se novinari/ke sprečavaju u obavljanju svog posla pod bilo kakvim izgovorom, a nadležni organi su dužni da garantuju njihovu bezbednost i spreče svaki vid ugrožavanja sigurnosti novinara/ki.

Uslovna kazna zbog pretnji novinaru

Viši sud u Beogradu osudio je muškarca na uslovnu kaznu zatvora od godinu dana i izrečena mu je mera zabrane prilaska zbog pretnji smrću novinaru Danas-a Vojinu Radovanoviću. Pretnje smrću su upućene novinaru putem Instagram-a u julu mesecu ove godine.

Sloboda okupljanja

Mladi aktivisti/kinje žrtve opasnog targetiranja

Mladi aktivisti/kinje koji su nakon izbora izašli na proteste ispred Republičke izborne komisije (RIK) kako bi izrazili svoje nezadovoljstvo zbog prekrajanja izborne volje građana/ki Beograda, odmah su se našli na meti interesovanja službi bezbednosti i provladinih tabloida. Na protestu druge večeri snimljena je nepoznata žena kako na telefonu lista fotografije iz ličnih dokumenata mladih aktivista/kinja koji su se istakli na protestu dan ranije kada su kamere zabeležile njihovu debatu sa predstavnicima opozicije. Tabloidi su došli u posed slike sa biometrijske lične karte jednog aktiviste, koja je mogla doći samo od policijskih službenika. Ovakvo ponašanje ne samo da je kažnjivo, već stvara atmosferu straha i represije među građanima/kama koji žele da se mirno angažuju u demokratskim procesima. Netrpeljivost prema mladima koji protestuju ispoljena je i na protestu 27. decembra, kada su dva mladića gađala studente/kinje plastičnim flašama, čašama i limenkama. Naročito zabrinjava tretman mladih ljudi u našoj zemlji, pogotovo onih koji javno, na kritički i slobodouman način promišljaju društveno-politička dešavanja i koji su spremni da se bore za demokratske vrednosti i bolje uslove života za nove generacije. Organi vlasti zloupotrebljavaju službe bezbednosti i putem tabloida targetiraju mlade ljude i time šalju poruku da ova zemlja ne samo da ne radi u interesu mladih već vrlo aktivno radi na njihovom odvrćanju od želje za izgradnjom sopstvene budućnosti u njoj.

Protest u Novom Pazaru na ivici incidenta

Na protestu opozicije u Novom Pazaru došlo je do verbalnog sukoba sa predstavnicima vladajuće Sandžačke demokratske partije čije su pristalice bile ispred zgrade Gradske uprave kako bi navodno pratili sportsku utakmicu. Policija se postavila između dve grupe, te je došlo samo do manjeg koškanja sa protestantima.

Više napada policije na novinarske ekipe

Više novinarskih ekipa napadnuto je od strane policije tokom izveštavanja sa protesta koji se od izbora održavaju svake večeri ispred Republičke izborne komisije (RIK). Na protestu održanom 24. decembra ispred Skupštine grada Beograda došlo je do reakcije policije koja je dimnim bombama i biber sprejom rasturala okupljene građane/ke. Tom prilikom policajci su primenili silu i prema novinarima/kama koji su izveštavali sa skupa. Novinar portala Nova.rs dobio je udarac pendrekom po ruci. Policajci su napali i ekipu televizije Al Jazeera kada je jedan policajac uhvatio snimatelja za vrat i udaljio ga kako ne bi snimio hapšenje demonstranata. Fotoreporteru Bete je policajac pokušao da otme kameru iz ruke. Koalicija za slobodu medija i SafeJournalists mreža u svom saopštenju podsećaju da su "policajci dužni da novinarima i medijskim radnicima omoguće bezbedan rad, pruže potrebne informacije i saraduju kako bi kretanje novinara i njihovih ekipa bilo nesmetano". Ipak, na ovom protestu policija je postupila suprotno tome i time je najdirektnije ugrozila bezbednost novinarskih ekipa kao i pravovremeno i potpuno informisanje javnosti o događajima ispred Skupštine grada.

Policijsko nasilje nad građanima/kama

Od 17. decembra, kada su u Srbiji održani vanredni parlamentarni, pokrajinski i lokalni izbori, svakodnevno se održavaju protesti opozicije i studenata/kinja koji ukazuju na neregularnosti koje su zabeležene tokom izbornog dana. Na brojne primere nepravilnosti poput masovne migracije birača u cilju prekrajanja izborne volje građana i kupovine glasova ukazale su domaće, ali i međunarodne posmatračke misije. Kako su institucije ostale neme na navode o izornoj krađi, građani/ke su odlučili da odgovore traže na ulici, okupljajući se svake večeri ispred Republičke izborne komisije. Od početka održavanja protesta, pritiscima su izloženi svi koji u njima učestvuju, a iz večeri u veče rase su tenzije koje su 24. decembra kulminirale i brutalnim nasiljem policije prema građanima/kama. Protestni skup se 24. decembra nakon RIK-a nastavio ispred zgrade Skupštine grada kada su poslanici/e opozicionih partija pokušali su da uđu u zgradu. Njihov ulazak sprečile su jake policijske snage koje su obezbeđivale zgradu Skupštine. Ubrzo je grupa muškaraca, sa kapuljačama na glavama, gađala kamenicama ulaz. Koalicija Srbija protiv nasilja saopštila je da je reč o huliganima koje je vlast podmetnula kako bi izazvala nered na protestu. Policija je zatim bacila dimne bombe i biber sprej na okupljene i krenula je u razbijanje protesta. Na video snimcima i fotografijama zabeleženi su brojni primeri nasilničkog ponašanja policije prema demonstrantima, a u policijskom jurišu povređeno je više osoba. Takođe je i više novinarskih ekipa napadnuto tokom protesta. Uhapšeno je 38 osoba među kojima je i 4 studenta, a koje su naoružane osobe uvele u civilni automobil. Grupa organizacija okupljenih oko Platforme Tri slobode osudila je nasilje policije i pozvala na hitnu reakciju nadležnih u osudi policijske brutalnosti koja predstavlja grubo kršenje fundamentalnih principa pravne države, u kojoj bi policija trebalo da predstavlja servis građana/ki, a ne sredstvo represije. Nekoliko dana pre protesta ispred Skupštine grada, provladini tabloidi objavili su snimak mladića koji navodno priznaje da ga opozicioni političari plaćaju za izazivanje nereda. Mladić, koji je na snimku vidno uplašen, je kasnije izjavio da ga je policija maltretirala i od njega iznudila pomenutu izjavu, što je grubo kršenje prava pritvorenog lica. Zloupotreba policije i pravosudnih organa u političke svrhe apsolutno je neprihvatljiva, a relevantni organi bi trebalo da preduzmu akcije kako bi se očuvala vladavina prava, bezbednost i prava protestanata, i integritet demokratskih procesa u Srbiji, a ne da čine sve suprotno od toga.

Napadnut novinar N1

Novinar televizije N1 Mladen Savatović napadnut je prilikom izveštavanja sa protesta 25. decembra. Nepoznati muškarac najpre je dobacivao, a potom se unosio u lice novinaru koji se uživo uključivao u program. Muškarac je potom i nasrnuo na novinara i udario ga rukom. Predsednik Vučić na sraman način govorio je o ovom slučaju rekavši da je “neki čovek samo rekao ‘bu’ novinaru N1”. Ovaj fizički napad dešava se u situaciji povišenih političkih tenzija nakon izbora, a novinari/ke koji su već godinama unazad izloženi targetiranju od strane najviših državnih funkcionera su naročito u riziku od verbalnih, ali nažalost, što ovaj slučaj pokazuje, i fizičkih napada.

Sloboda udruživanja

Premijerka targetirala CRTU

Premijerka Srbije targetirala je organizaciju CRTA (Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost) i optužila ih da “rade na destabilizaciji države”. Optužbe premijerke Brnabić dolaze nakon što je CRTA iznela dokaze o organizovanoj migraciji birača na dan izbora 17. decembra, što je uticalo na prekratanje izborne volje građana, pre svega u glavnom gradu. Na sam dan izbora, posmatrači CRTE u Odžacima su napadnuti i tom prilikom im je uništeno vozilo. Napad se dogodio u atmosferi stalnog potpirivanja mržnje prema predstavnicima civilnog društva, potpirivanja u kojem premijerka Ana Brnabić svojim izjavama redovno učestvuje.

Aida Ćorović osuđena

Prekršajni apelacioni sud doneo je pravosnažnu presudu protiv aktivistkinje Aide Ćorović zbog toga što je 2021. godine gađala mural posvećen Ratku Mladiću. Ipak, u presudi se nigde ne pominje sam mural, te se aktivistkinja zapavo tereti za kršenje javnog reda i mira jer je jajima gađala zid i vređala policajce u civilu koji su tada “čuvali zid”. Na osnovu presude, aktivistkinja za ljudska prava mora da plati kaznu od 100,000 dinara ili će biti kažnjena kaznom zatvora. Ova presuda pokazuje da su institucije sistema u našoj zemlji na strani onih koji promovišu nasilje, netoleranciju i veličaju ratne zločince, šireći time netrpeljivost u društvu i vređajući porodice stradalih. Ovo je presuda protiv svih onih koji se u našoj zemlji bore za drugačije društvo, društvo u kome su sloboda, mir i poštovanje ljudskih prava primarne vrednosti na kojima se temelje institucije sistema.

Mišljenja iznesena u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno mišljenja Fondacije Kuća ljudskih prava.

Opinions expressed in this publication do not necessarily represent those of the Human Rights House Foundation.